

PROGRAMY SPRAWNOŚCI HARCERSKICH POWIĄZANYCH Z ZADANIAMI PODSTAWOWYMI NA STOPNIE HARCERSKIE

(wersja skierowana do pilotażu z dnia 22.01.2020 roku)

Zadania oznaczone kolorem szarym pokrywają się z zadaniami podstawowymi na stopnie harcerskie (ochotniczka/młodzik, tropicielka/wywiadowca), starszoharcerskie (pionierka/odkrywca, samarytanka/ćwik) lub wędrownicze (harcerka orla/harcerz orli).

RATOWNIK/ RATOWNICZKA

Wskazówki dla drużynowego: W danej serii tematycznej nie istnieje sprawność czterogwiazdkowa. Wędrowniczkom i wędrownikom, którzy chcieliby się rozwijać w tym zakresie, warto zasugerować odznakę Ratownik ZHP, która jest wewnątrzszkolnym oznaczeniem członkiń i członków ZHP, którzy ukończyli wędrowniczy kurs pierwszej pomocy HSR.

	Idee i zadania kolejnych poziomów trudności	Powiązanie ze stopniem
*	Podczas rzeczywistego wydarzenia lub symulacji wykazał/a się umiejętnościami udzielania pierwszej pomocy w sytuacjach, które mogą przydarzyć się w domu. Zna numery alarmowe, wie, kiedy i w jaki sposób z nich korzystać.	

1.	Udzieliłem/am pomocy w następujących sytuacjach: <ul style="list-style-type: none"> - Opatrzyłem/am ranę, zabezpieczyłem/am oparzenie. - Zareagowałem/am właściwie w sytuacji omdlenia. - Zadbałem/am o bezpieczeństwo osoby nieprzytomnej. 	ochotniczka/ młodzik
2.	Znam numery alarmowe, skorzystałem/am z nich w sytuacji rzeczywistej lub symulowanej.	ochotniczka/ młodzik
3.	Wykonałem/am temblak w przypadku urazu ręki.	
4.	Znam prawidłową temperaturę ciała człowieka i zmierzyłem/am ją.	
**	W prawdziwej sytuacji lub podczas symulacji udzielił/a pierwszej pomocy w najczęściej spotykanych urazach w domu, szkole i na obozie.	
1.	Skompletowałem/am apteczkę osobistą.	
2.	Ułożyłem/am poszkodowanego w pozycji bezpiecznej.	
3.	Opatrzyłem/am złamanie otwarte i unieruchomiłem/am kończynę.	
4.	Udzieliłem/am pierwszej pomocy w przypadku ukąszenia przez owady.	tropicielka/ wywiadowca
5.	Prawidłowo postąpiłem/am przy krwotokach: <ul style="list-style-type: none"> - Udzieliłem/am pierwszej pomocy w przypadku krwotoku z nosa. - Założyłem/am opatrunek uciskowy w przypadku krwotoku z rany. 	tropicielka/ wywiadowca
6.	Pełniłem/am służbę samarytańską, np. na wycieczce, biwaku, rajdzie.	
***	W prawdziwej sytuacji lub podczas symulacji rozpoznał/a najczęstsze stany zagrożenia życia i udzielił/a pierwszej pomocy, dbając o bezpieczeństwo swoje i świadków zdarzenia.	
1.	Przeprowadziłem/am resuscytację krążeniowo-oddechową na fantomie osoby dorosłej.	pionierka/ odkrywca
2.	Rozpoznałem/am objawy udaru słonecznego i udzieliłem/am poszkodowanemu pierwszej pomocy.	pionierka/ odkrywca

3.	Rozpoznałem/am sytuacje, w których może dojść do urazu kręgosłupa, prawidłowo postąpiłem/am w przypadku podejrzenia urazu kręgosłupa u poszkodowanego.	
4.	Rozpoznałem/am objawy zawału serca i udaru i udzieliłem/am pierwszej pomocy poszkodowanemu.	samarytanka/ ćwik
5.	Udzieliłem/am pierwszej pomocy poszkodowanemu z napadem duszności i w przypadku zadławienia u osoby dorosłej.	samarytanka/ ćwik
6.	Zlokalizowałem/am trójkąt ostrzegawczy w samochodzie. Ustawiłem/am go prawidłowo na miejscu wypadku.	
7.	Dokonałem/am przeglądu apteczki drużyny i uzupełniłem/am ją. Opiekowałem/am się nią przez określony czas.	
8.	Współprowadziłem/am zbiórkę na temat pierwszej pomocy dla innych harcerzy.	samarytanka/ ćwik

EKOLOG/ EKOŁOŻKA

Wskazówki dla drużynowego: brak

	Idee i zadania kolejnych poziomów trudności	Powiązanie ze stopniem
*	Rozumie, że człowiek swoimi decyzjami wpływa na środowisko. Zastosował/a podstawowe nawyki proekologiczne w sytuacjach domowych. Zachowywał/a się odpowiednio podczas kilkugodzinnego pobytu na łonie natury.	
1.	Znam zasady segregacji odpadów w swoim miejscu zamieszkania. Segreguję zgodnie z nimi odpady w domu, szkole i harcówce.	
2.	Podczas zakupów korzystam wyłącznie z wielorazowych toreb.	
3.	Przez okres trwania próby raz w tygodniu podejmowałem/am przynajmniej półgodzinną aktywność na łonie przyrody (w parku, lesie, na łące itd.), stosując się do zasad właściwego zachowania w terenie (m.in. zostaw to, co znajdziesz, w stanie nienaruszonym, zachowaj ciszę, niech natura ma głos, rozpalaj ogień tylko tam, gdzie jest to dozwolone).	ochotniczka/ młodzik
4.	Nauczyłem/am się dokonywać obserwacji dzikich zwierząt w sposób bezpieczny i nieingerujący w ich życie. Wykazałem/am się tymi umiejętnościami podczas wycieczki, rajdu lub biwaku.	
**	Propagował/a w swoim otoczeniu świadomość, że człowiek swoimi decyzjami wpływa na środowisko. Stosował/a podstawowe nawyki proekologiczne w domu i na wycieczce. Zachowywał/a się odpowiednio podczas całodziennego pobytu na łonie natury.	

1.	Korzystałem/am regularnie z wielorazowej butelki na wodę, nie kupując wody w jednorazowych, plastikowych butelkach, o ile nie było to absolutnie konieczne, przynajmniej przez 3 miesiące.	
2.	Korzystałem/am wyłącznie z wielorazowych naczyń i sztućców na biwakach, imprezach szkolnych i harcerskich przez minimum 3 miesiące.	tropicielka/ wywiadowca
3.	Przez okres trwania próby odpowiednio pozbywałem/am się swoich odpadów podczas wędrówek w terenie – korzystałem/am z wielorazowej torby na odpady oraz zakopałem/am we właściwy sposób nadające się do tego odpady biologiczne.	
4.	Opowiedziałem/am innym (np. członkom swojego zastępu) o tym, kiedy można spotkać podloty oraz młode innych gatunków (np. zające, sarny) oraz dlaczego należy pozostawić je w spokoju tam, gdzie są. Wyjaśniłem/am, w jakich sytuacjach należy pomóc rannemu lub zagrożonemu zwierzęciu oraz zademonstrowałem/am, jak należy wezwać pomoc. Zapisałem/am w telefonie komórkowym numer do najbliższego ośrodka rehabilitacji dzikich zwierząt (lub analogicznej instytucji).	
***	Zrozumiał/a najważniejsze zależności pomiędzy człowiekiem a środowiskiem na przykładzie śladu węglowego. Stosuje zaawansowane nawyki proekologiczne. Zachowywał/a się odpowiednio podczas weekendowego pobytu na łonie natury.	
1.	Wziąłem/wzięłam udział w kilkudniowej wyprawie z nocowaniem na łonie przyrody. Nauczyłem/am się odpowiednio załatwiać swoje potrzeby fizjologiczne, będąc w terenie.	pionierka/ odkrywca
2.	Wiem, co to jest rezerwat przyrody, park narodowy i park krajobrazowy. W czasie harcerskich wędrówek odwiedziłem/am jeden z parków narodowych lub krajobrazowych.	pionierka/ odkrywca
3.	Dowiedziałem/am się, czym jest globalne ocieplenie, jakie są jego przyczyny oraz prognozowane konsekwencje. Poznałem/am pojęcie śladu węglowego, opowiedziałem/am o stosowanych we własnym życiu działaniach na rzecz jego zmniejszenia (np. dojeżdżanie do szkoły rowerem lub komunikacją miejską, stosowanie różnych sposobów oszczędzania energii). W trakcie trwania próby wyrobiłem/am w sobie nowy nawyk zmniejszający emisję gazów cieplarnianych.	samarytanka/ ćwik
4.	Dowiedziałem/am się, jaki wpływ na środowisko wywieram podczas wypraw, wycieczek, obozów, biwaków na łonie przyrody. Poznałem/am podstawowe techniki minimalizacji tego wpływu. Kompletuję własny ekwipunek, mam przynajmniej jedną pomocną w tym rzecz	samarytanka/ ćwik

	(np. sprzęt do hamakowania, wielorazowy worek na resztki/odpady, worki lub pojemniki zabezpieczające żywność przed dostępem dzikich zwierząt, sprzęt do gotowania, składana miska do mycia).	
5.	Wykonałem jedno z poniższych zadań: <ul style="list-style-type: none"> – Znalazłem/am ulubioną formę spędzania czasu na łonie natury. W trakcie trwania próby poświęcałem/am jej w sumie minimum 4 godziny w miesiącu. – Zaangażowałem/am się w projekt dotyczący ochrony przyrody. 	
****	Zrozumiał/a i propagował/a świadomość najważniejszych zależności pomiędzy człowiekiem a środowiskiem na przykładzie śladu wodnego. Stosuje i propaguje zaawansowane nawyki proekologiczne. Zachowuje się odpowiednio podczas pobytów na łonie natury.	
1.	Poznałem/am podstawowe problemy związane z dostępem do wody pitnej (w tym problem jej niedoboru) na świecie i w Polsce. Wykonałem/am jedno z poniższych zadań: <ul style="list-style-type: none"> – Poznałem/am różne sposoby pozyskania lub uzdatniania wody pitnej w terenie (destylacja, filtry osobiste, filtracja i uzdatnianie chemiczne itp.). Podczas wędrowki zastosowałem/am jeden z nich. – Przeprowadziłem/am akcję szerzenia dobrych praktyk w zakresie gospodarowania wodą, w tym: <ul style="list-style-type: none"> ▪ oszczędzania wody, ▪ gromadzenia deszczówki do podlewania roślin, ▪ niekoszenia trawników, tworzenia łąk kwietnych zamiast trawników, niepodlewania ogrodu/trawnika w ciągu dnia (w największym słońcu). 	
2.	Dowiedziałem/am się, czym jest i skąd bierze się mikroplastik oraz oceaniczne „wyspy śmieci”. Wprowadziłem/am w swoim życiu przynajmniej jedną wymierną zmianę wpływającą na zmniejszenie ilości mikroplastiku, np. niekupowanie produktów zawierających mikrogranulki (m.in. past do zębów, peelingów i chemii gospodarczej) lub stosowanie się do wskazówek prania ubrań ze sztucznych włókien.	
3.	Dowiedziałem/am się, gdzie znaleźć rzetelne informacje na temat ekologii i ochrony środowiska. Nauczyłem/am się korzystać z tych źródeł w razie potrzeby i poleciłem/am je innym.	

4. Znam i stosuję zasady ekologicznego obozowania. Wdrażam w nie młodszych od siebie harcerzy, pomagając im w ekologicznym obozowaniu/biwakowaniu.

harcerka
orla/ harcerz
orli

WYGA

Wskazówki dla drużynowego: brak

	Idee i zadania kolejnych poziomów trudności	Powiązanie ze stopniem
*	Przygotował/a proste urządzenie obozowe. Nauczył/a się rozpalać ognisko i przygotował/a na nim prosty ciepły posiłek w terenie. Brał/a udział w rozstawianiu obozowiska. Potrafi wyznaczyć kierunki świata.	
1.	Wziąłem/wzięłam udział w obozie lub biwaku pod namiotami. Poznałem/am zasady bezpieczeństwa i przestrzegałem/am ich. Po obozowisku nie zostawiłem/am żadnego śladu.	ochotniczka/ młodzik
2.	Wyznaczyłem/am strony świata na dwa sposoby. Poprowadziłem/am zastęp podczas wędrowki.	ochotniczka/ młodzik
3.	Samodzielnie rozpaliłem/am ognisko. Przygotowałem/am na nim prosty posiłek (np. upiekłem/am podpłomyki, zagotowałem/am wodę na makaron).	
4.	Znam i zastosowałem/am w różnych sytuacjach co najmniej pięć węzłów.	ochotniczka/ młodzik
**	Przygotował/a złożone urządzenie obozowe. Zbudował/a szałas w bezpiecznym miejscu. Przygotował/a złożony posiłek na ognisku. Potrafi podróżować, korzystając z międzymiastowej komunikacji zbiorowej.	
1.	Rozpaliłem/am ogień na łonie natury w bezpiecznym miejscu, z zachowaniem zasad bezpieczeństwa, z użyciem wyłącznie naturalnych materiałów (nie dotyczy zapalek/zapalniczki); po zgaszeniu doprowadziłem/am miejsce do pierwotnego stanu. Uczestniczyłem/am w przygotowaniu złożonego posiłku na ognisku.	tropicielka/ wywiadowca

2.	Wraz z zastępem rozstawiłem/am namiot i zbudowałem/am przydatne urządzenie obozowe (np. wyposażenie namiotu), przez cały obóz utrzymałem/am porządek w swoich rzeczach.	tropicielka/ wywiadowca
3.	Znam co najmniej osiem węzłów, wykorzystałem/em je w praktyce (np. przy budowie urządzeń, w zdobnictwie obozowym lub podczas wędrowki).	
4.	Wziąłem/wzięłam udział w budowie jednego z urządzeń obozowych wspólnego użytku (np. latryny, bramy, stanowiska na sprzęt ppoż.).	
5.	Pełniłem/am służbę wartowniczą na obozie lub biwaku.	tropicielka/ wywiadowca
***	Nauczył/a się zapewniać sobie w terenie komfortowy i bezpieczny sposób bytowania (spanie, jedzenie, przechowywanie rzeczy, załatwianie potrzeb fizjologicznych, mycie). Nauczył/a się sposobów organizacji bytowania grupy (służby kuchenne, zapewnienie bezpieczeństwa). Nauczył/a się kierować budową podstawowego urządzenia obozowego. Potrafi orientować się w każdym terenie, korzystając z różnorodnych sposobów.	
1.	Wziąłem/wzięłam udział w kilkudniowym rajdzie/ wyprawie z nocowaniem na łonie przyrody, podczas którego minimalizowałem/am swój wpływ na środowisko (odpowiednio gospodarując wodą i odpadami, przygotowując nocleg, zabezpieczając ognisko).	pionierka/ odkrywca
2.	Wykonałem/am co najmniej jedno z poniższych zadań: <ul style="list-style-type: none"> – Kierowałem/am służbą kuchenną/ zastępem służbowym, – Przygotowałem/am młodszych harcerzy do pełnienia wart i dowodziłem/am zastępem wartowniczym. 	
3.	Dbam o sprzęt drużyny/szczepu. Brałem/am udział w jego konserwacji.	pionierka/ odkrywca
4.	Samodzielnie wykonałem/am obrzędowy stos ogniskowy.	pionierka/ odkrywca
5.	Zapoznałem/am młodszych harcerzy z zasadami pracy z narzędziami pionierskimi, pokierowałem/am budową przez zastęp prostego urządzenia obozowego.	samarytanki/ ćwik
6.	Podjąłem/podjęłam się funkcji oboźnego, kwatermistrza lub zaopatrzeniowca na wyjeździe drużyny.	samarytanki/ ćwik

****	Nauczył/a się zapewniać sobie w terenie komfortowy i bezpieczny sposób bytowania. Poznał/a kilka alternatywnych form wędrowania. Brał/a aktywny udział w przygotowywaniu obozu swojej drużyny lub środowiska.	
1.	Zaplanowałem/am i zorganizowałem/am kilkudniową wędrowkę zgodnie z zasadami <i>Leave No Trace</i> .	
2.	Wziąłem/wzięłam udział w przygotowaniu obozu, np. tworzeniu preliminarza, przygotowaniu sprzętu, organizacji transportu, zaplanowaniu zakupów żywnościowych. Poznałem/am zasady prowadzenia gospodarczej dokumentacji obozu i pod nadzorem kwatermistrza pomogłem/am ją prowadzić.	harcerka orla/ harcerz orli
3.	Wziąłem/wzięłam udział w minimum dwudniowej wyprawie w nowej dla mnie formie turystyki (np. obozie wędrownym, rowerowym, rejsie, spływie itp.).	

KUCHARZ/ KUCHARKA

Wskazówki dla drużynowego: brak

	Idee i zadania kolejnych poziomów trudności	Powiązanie ze stopniem
*	Przygotował/a prosty posiłek. Umie posługiwać się przyborami kuchennymi. Bezpiecznie obsługiwał/a kuchenkę elektryczną lub gazową.	
1.	Przygotowałem/am pod nadzorem rodzica śniadanie lub kolację dla domowników, w tym jedno wybrane danie na ciepło, np. owsiankę, jajecznicę, parówki na gorąco.	ochotniczka/ młodzik
2.	Przygotowałem/am podwieczorek na biwaku lub obozie drużyny, serwując zdrową przekąskę według własnego pomysłu, np. jogurt z owocami, szaszłyki z suszonych lub świeżych owoców, kaszę mannę, batoniki musli, sałatkę owocową.	
3.	Obrałem/am kilka różnych warzyw (np. ziemniaki, marchewkę), które posłużyły do przygotowania posiłku podczas 5 różnych okazji.	
4.	Przyrządziłem/am pod nadzorem rodzica 2 potrawy: <ul style="list-style-type: none"> – sałatkę składającą się z co najmniej 4 różnych składników, – kanapki z 3 różnymi dodatkami. 	
**	Przygotował/a złożony posiłek według przepisu. Bezpiecznie posługiwał/a się urządzeniami kuchennymi.	
1.	Ugotowałem/am zupę i drugie danie (niekoniecznie jednego dnia) dla mojej rodziny z pomocą przepisu (z Internetu, książki kucharskiej).	
2.	Nakryłem/am do stołu do przygotowanego przez siebie obiadu.	

	Przyrządziłem/am zdrowe (np. niskokaloryczne, warzywne lub owocowe) danie lub deser, do którego przygotowania wykorzystałem/am mikser, blender lub inne urządzenie kuchenne.	
3.	Nauczyłem/am się przygotowywać ulubioną potrawę z rodzinnego przepisu.	tropicielka/ wywiadowca
4.	Przyrządziłem/am 3 różne potrawy: <ul style="list-style-type: none"> – omlet z dodatkami, – pastę na kanapki, – deser bez pieczenia. 	
***	Ugotował/a i podał/a 3-daniowy obiad (zupa, drugie danie i deser), stosując różne sposoby przygotowania i nie korzystając z półproduktów. Bezpiecznie obsługiwał/a piekarnik.	
1.	Przygotowałem/am potrawę tradycyjną dla wybranego regionu Polski (np. proziaki z Podkarpacia, babkę ziemniaczaną z Podlasia).	pionierka/ odkrywca
2.	Wykonałem co najmniej jedno z poniższych zadań: <ul style="list-style-type: none"> – Wybrałem/am miejsce na kuchnię na biwaku drużyny. Urządziłem/am ją funkcjonalnie. Pokierowałem/am gotowaniem obiadu dla drużyny. – Ułożyłem/am urozmaicony jadłospis na kilkudniowy biwak, rajd lub kilka dni obozu dla całej drużyny. Nadzorowałem/am przygotowanie posiłków. 	
3.	Ugotowałem/am co najmniej po dwie różne zupy, drugie dania i desery (niekoniecznie jednego dnia), wykorzystując różne sposoby przygotowania, np. pieczenie, smażenie, duszenie, gotowanie. Nakryłem/am do stołu z okazji uroczystego posiłku, korzystając z zastawy, sztuców, serwetek, wybranych elementów dekoracyjnych, np. świec, kwiatów, obrusu.	samarytanka/ ćwik
4.	Upiekłem/am chleb lub ciasto drożdżowe (np. placek drożdżowy, pizza).	
5.	Przyrządziłem/am 4 różne potrawy: <ul style="list-style-type: none"> – sałatkę z gotowanych jarzyn, – zapiekanekę mięsną lub warzywną, – makaron z własnoręcznie przygotowanym sosem, 	

	– pierogi.	
****	Samodzielnie zarządzał/a swoim żywieniem. Testował/a różne przepisy i tworzył/a własne receptury.	
1.	Kierowałem/am co najmniej przez dwa dni służbą kuchenną na obozie drużyny lub na biwaku, układając jadłospisy i przygotowując dania mięsne i wegetariańskie.	
2.	Przyrządziłem/am 5 pełnowartościowych posiłków dostosowanych do różnych diet i upodobań, w tym: wegetariański, niskowęglowodanowy, bezglutenowy, wegański, mięsny.	
3.	Wykonałem/am co najmniej jedno z poniższych zadań: <ul style="list-style-type: none"> – Zorganizowałem/am, ugotowałem/am i podałem/am uroczysty obiad dla rodziny lub przyjaciół, podczas którego zaserwowałem/am co najmniej 5 potraw przygotowanych według wybranych przez siebie przepisów komponujących się w spójną całość. – Opracowałem/am i przetestowałem/am co najmniej 5 własnych przepisów na potrawy, które zyskały uznanie mojej rodziny lub przyjaciół. 	
4.	W trakcie trwania próby nie mniej niż 1/3 posiłków (śniadań, obiadów i kolacji) w każdym tygodniu przygotowałem/am samodzielnie.	

LIDER ZDROWIA/ LIDERKA ZDROWIA

Wskazówki dla drużynowego: brak

	Idee i zadania kolejnych poziomów trudności	Powiązanie ze stopniem
*	Umie ubrać się stosownie do pogody. Stosuje zasady zdrowego odżywiania się. Przygotował/a się do udziału w krótkiej formie aktywnego wypoczynku na łonie natury. Regularnie ćwiczył/a wybraną dziedzinę sprawności fizycznej. Brał/a udział w różnych formach samodzielnej aktywności fizycznej.	
1.	Przez minimum 2 tygodnie samodzielnie przygotowywałem/am sobie drugie śniadanie do szkoły zgodnie z zasadami zbilansowanej diety.	
2.	Wziąłem/wzięłam udział w wycieczce pieszej/rowerowej/kajakowej, trwającej około 4–5 godzin. Samodzielnie spakowałem/am plecak, uwzględniając zdrowe przekąski, wodę, okrycie na słońce i deszcz, krem z filtrem itd.	ochotniczka/ młodzik
3.	Przez okres próby ćwiczyłem/am wybrany rodzaj sportu lub dziedzinę sprawności fizycznej (np. szybkość, skoczność, celność, utrzymywanie równowagi). Zapisalem/am wynik osiągnięty na początku (np. czas na 100 m) i poprawiłem/am go na koniec próby.	
4.	Zademonstrowałem/am umiejętność jazdy na 3 różnych sprzętach (np. rower, hulajnoga, wrotki, rolki, łyżwy, sanki, narty).	
**	Ułożył/a jadłospis zgodny z zasadami zdrowego odżywiania się i przestrzegał/a jego zaleceń przez wyznaczony czas. Przygotował/a się do udziału w całodiennej formie aktywnego wypoczynku na łonie natury. Regularnie ćwiczył/a wybraną dziedzinę sprawności fizycznej, poprawiając swoje wyniki. Brał/a udział w różnych formach zespołowej aktywności fizycznej.	

1.	Wraz z rodzicami ułożyłem/am dla siebie tygodniowy jadłospis zgodnie z zasadami zbilansowanej diety. Pilnowałem/am jego przestrzegania (np. nie dojadając między posiłkami).	
2.	Wziąłem/wzięłam udział w całodniowej wycieczce pieszej/rowerowej/kajakowej. Dowiedziałem/am się, jak można przygotować na całodniowej wyprawie obiad niewymagający gotowania. Przygotowałem/am własnoręcznie i wykorzystałem/am podczas wędrówki jeden z poniższych wariantów: <ul style="list-style-type: none"> – wcześniej przyrządzony obiad spakowany do wielorazowego pojemnika, – wysokoenergetyczny zamiennik obiadu (np. z orzechów, suszonych owoców, miodu), – „suchy obiad” wymagający jedynie zalania wrzątkiem (np. własnoręcznie suszony obiad, obiad na bazie płatków błyskawicznych, suszonych owoców, mleka w proszku). 	tropicielka/ wywiadowca
3.	Przez okres próby ćwiczyłem/am wybrany sport lub dziedzinę sprawności fizycznej (np. szybkość, skoczność, celność, utrzymywanie równowagi). Wziąłem/wzięłam udział w zawodach sportowych w konkurencji wymagającej posługiwania się ćwiczoną sprawnością (np. wyścigi, skok w dal, rzucanie do celu, wyścig z jajkiem) i zająłem/zajęłam czołowe miejsce lub znacząco poprawiłem/am swój wynik z początku próby.	
4.	Wziąłem/wzięłam udział w meczu rekreacyjnym trzech różnych sportów drużynowych (np. piłki nożnej, piłki siatkowej, piłki ręcznej, dwóch ogni, hokeja na trawie).	
***	Wprowadził/a do swojego życia na stałe zasady zdrowego odżywiania się. Zna znaczenie higieny snu. Regularnie monitoruje stan swojego zdrowia. Znalazł/a ulubioną formę regularnej aktywności fizycznej.	
1.	Przez 2 tygodnie nie korzystałem/am z telefonu na godzinę przed snem, dokumentując to (np. w aplikacji Forest) oraz dowiedziałem/am się, dlaczego używanie telefonu przed snem jest niekorzystne dla zdrowia.	pionierka/ odkrywca
2.	Po konsultacji z lekarzem wykonałem/am badanie profilaktyczne, wynikające z mojego stylu życia (np. badanie pod kątem HCV, HBV lub HIV, jeśli chodzę do kosmetyczki lub mam nowy tatuaż, badanie poziomu glukozy lub hormonów tarczycy, jeśli często jestem zmęczony bez wyraźnego powodu).	

3.	Przez okres trwania próby minimum raz w tygodniu uprawiałem/am swoją ulubioną aktywność fizyczną.	pionierka/ odkrywca
4.	Przez 3 miesiące spałem/am minimum po 7 godzin dziennie, dbając o to, aby przed snem się wyciszyć.	samarytanka/ ćwik
5.	W porozumieniu z dietetykiem/rodzicami dobrałem/am do swoich potrzeb właściwą dietę, monitorując uważnie reakcje swojego organizmu na wprowadzane nowości.	samarytanka/ ćwik
****	Nauczył/a się stosować dietę w zależności od rodzaju wysiłku fizycznego. Przestrzegał/a zasad higieny snu. Wziął/wzięła udział w profilaktycznej wizycie u specjalisty. Wykształcił/a nawyk regularnej aktywności fizycznej.	
1.	Zaplanowałem/am i zorganizowałem/am długotrwały wysiłek fizyczny o charakterze wyczynu i dobrałem/am dostosowaną do niego dietę. W miarę możliwości uzyskałem/am dla swojego pomysłu akceptację profesjonalisty.	harcerka orla/ harcerz orli
2.	Przez 3 miesiące spałem/am minimum po 7 godzin dziennie, dbając o to, aby przed snem się wyciszyć.	
3.	Wziąłem/wzięłam udział w profilaktycznej wizycie u specjalisty (np. u fizjoterapeuty, ginekologa) lub samodzielnie wykonałem/am 3 ekokosmetyki.	
4.	Przez 3 miesiące uprawiałem/am raz w tygodniu wybraną formę aktywności fizycznej.	

PRZEDSIĘBIORCA/ PRZEDSIĘBIORCZYNI

Wskazówki dla drużynowego: brak

	Idee i zadania kolejnych poziomów trudności	Powiązanie ze stopniem
	* Oszczędził/a niewielkie kwoty, rozsądnie gospodarując pieniędzmi, zrobił/a proste zakupy.	
1.	Zaoszczędziłem/am pieniądze na wybrany przez siebie cel, np. zakup produktu lub usługi albo opłacenie składki członkowskiej.	ochotniczka/ młodzik
2.	Właściwie (bezpiecznie) przechowuję pieniądze.	
3.	Sporządziłem/am wraz z rodzicami listę potrzebnych produktów, porównałem/am ich ceny oraz odmiany w różnych sklepach. Podczas zakupów nie przekroczyłem/am założonego budżetu.	ochotniczka/ młodzik
4.	Dowiedziałem/am się, jaki wpływ na środowisko ma to, co jem oraz kupuję. Przez co najmniej tydzień prowadziłem/am zestawienie swoich wydatków. Następnie określiłem/am, które były niezbędne, a z których mógłbym/mogłabym zrezygnować.	
	** Nauczył/a się gospodarować posiadanymi pieniędzmi, w szczególności efektywnie je wydatkować oraz oszczędzać. Wziął/wzięła udział w przedsięwzięciach finansowych drużyny.	
1.	Dokonałem/am rozliczenia finansowego w jednym z poniższych zakresów: – Pod nadzorem drużynowego zebrałem/am i rozliczyłem/am składki drużyny lub zastępu za jeden kwartał.	

	<ul style="list-style-type: none"> – Robiąc zakupy na rzecz drużyny, uzyskałem/am od sprzedającego właściwie wystawioną fakturę. Odbierając ją, sprawdziłem/am poprawność wszystkich niezbędnych danych. 	
2.	<p>Wykonałem/am jedno z poniższych zadań:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Wziąłem/wzięłam udział w akcji zarobkowej, np. w formie zbiórki publicznej, sprzedaży towarów lub usług, loterii, crowdfundingu. – Przygotowałem/am materiały informacyjne (np. ulotkę, banner, reklamę w formie elektronicznej) dotyczące 1% dla OPP, które zostały wykorzystane przez drużynę. Przed ich publikacją uzyskałem/am akceptację ich treści przez drużynowego. 	tropicielka/ wywiadowca
3.	Przez miesiąc prowadziłem/am zestawienie swoich wydatków. Następnie określiłem/am, które były niezbędne, a z których mógłbym/mogłabym zrezygnować.	
4.	Zapoznałem/am się z zasadą 4R (<i>refuse, reduce, reuse, recycle</i>), i stosując ją, ograniczyłem/am swoją konsumpcję. W trakcie trwania próby całkowicie zrezygnowałem/am z kupowania jednego z produktów nieodpowiedzialnych środowiskowo np. słodczy z olejem palmowym, napojów w butelkach PET itp.	
***	Uzyskał/a doświadczenie związane z zarabianiem oraz gospodarowaniem pieniędzmi na potrzeby własne lub zespołów, w których aktywnie działa.	
1.	Zgromadziłem/am środki finansowe na wybrany przez siebie cel. Pieniądze pozyskałem/am, wykorzystując więcej niż jeden sposób.	pionierka/ odkrywca
2.	Wziąłem/wzięłam udział w organizowaniu akcji zarobkowej (np. w formie zbiórki publicznej, sprzedaży towarów lub usług, loterii, crowdfundingu), będąc osobą odpowiedzialną za ustalony obszar jej realizacji bądź rozliczenia (pod nadzorem instruktora).	
3.	<p>Wykonałem/am co najmniej jedno z poniższych zadań:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Dokonałem/am płatności przy pomocy karty płatniczej, wypłaciłem/am pieniądze z bankomatu oraz zapłaciłem/am przelewem bankowym np. składki. – Zaprezentowałem/am zastępowi/drużynie w formie graficznej informacje o drodze produkcji i podziale zysków z produkcji i sprzedaży wybranego produktu (w tym o sposobie ich opodatkowania). 	

4.	Zebrałem/am informacje o dostępnych dla młodzieży ofertach różnych banków i przeanalizowałem/am oferowane w ramach nich usługi i produkty. Na podstawie dokonanej analizy założyłem/am konto bankowe lub porównałem/am warunki banku, w którym posiadam rachunek, z innymi zebranymi ofertami.	samarytanka/ ćwik
5.	Przygotowałem/am plan finansowy biwaku, rajdu, wycieczki lub innego przedsięwzięcia harcerskiego. Rozliczyłem/am go w ramach uzyskanej zaliczki, jednocześnie weryfikując w ramach tego rozliczenia realizację zakładanego budżetu.	samarytanka/ ćwik
****	Nabył/a umiejętności w zakresie planowania oraz prowadzenia rozliczeń finansowych w ramach podstawowych aktywności zespołów (np. drużyny, zastępu itp.). Zdożył/a podstawową wiedzę o swoich kompetencjach jako przyszłego pracownika lub przedsiębiorcy. Skutecznie nauczył/a się przekazywać innym wiedzę o podstawowych pojęciach ekonomicznych.	
1.	Wykonałem/am co najmniej jedno z poniższych zadań: <ul style="list-style-type: none"> – Przeprowadziłem/am w drużynie grę ekonomiczną umożliwiającą uczestnikom poznanie pojęć: popyt, podaż, koszt, przychód, marża, zysk, wykorzystując udostępnione w ramach programów edukacyjnych materiały wychowania ekonomicznego. Odpowiedzialnie zadbałem/am o jakość materiałów, czerpiąc je ze stron instytucji finansowych, np. NBP, GPW, Związek Banków Polskich. – Pokierowałem/am akcją zarobkową drużyny (w formie np. zbiórki publicznej, sprzedaży towarów lub usług, loterii, crowdfundingu), która przyniosła wymierny zysk, i rozliczyłem/am ją. 	
2.	Zidentyfikowałem/am swoje predyspozycje zawodowe, korzystając z pomocy doradcy zawodowego lub wybranego kwestionariusza.	harcerka orla/ harcerz orli
3.	Poznałem/am różne rodzaje ochrony i pomnażania oszczędności. Pomnożyłem/am swoje środki i przedstawiłem/am osiągnięte efekty wraz z wnioskami podczas zbiórki dla zastępu/drużyny/rodziców. Podczas prezentacji efektów tego działania wykorzystałem/am narzędzie analizy portfelowej.	
4.	Przygotowałem/am własne CV oraz napisałem/am list motywacyjny do wybranej oferty pracy.	

5. Poznałem/am różnicę pomiędzy pensją brutto a netto. Wylczyłem/am z kwoty pensji brutto wszystkie składowe zarówno po stronie pracownika, jak i pracodawcy: kwotę netto, podatek, ubezpieczenie zdrowotne, ubezpieczenie emerytalne, ubezpieczenie chorobowe, ubezpieczenie rentowe, ubezpieczenie wypadkowe, PPK itp. Potrafię wyjaśnić, na co są przeznaczone poszczególne składowe pensji brutto.	
--	--

INFORMATYK/ INFORMATYCZKA

Wskazówki dla drużynowego: brak

	Idee i zadania kolejnych poziomów trudności	Powiązanie ze stopniem
*	Potrafi wykonać podstawowe czynności na komputerze, wie jak w świadomy i bezpieczny sposób korzystać z sieci Internet.	
1.	Wykonałem/am jedną z poniższych podstawowych czynności na komputerze: <ul style="list-style-type: none"> – Napisałem/am prosty tekst w edytorze tekstu. – Przygotowałem/am prostą grafikę w edytorze grafiki. – Dostosowałem/am do swoich potrzeb jeden z programów, np. do oglądania multimediiów lub przeglądania sieci. Znam jego nazwę i podstawowe ustawienia.	
2.	Znalazłem/am informacje o wybranym zagadnieniu za pomocą dowolnej wyszukiwarki internetowej.	
3.	Zapoznałem/am się z zasadami BHP podczas pracy przy komputerze. Porównałem/am je z moimi przyzwyczajeniami i w razie potrzeby skorygowałem/am swoje nawyki.	
4.	Poznałem/am zasady bezpiecznego korzystania z Internetu (ochrona prywatności, rozmowy z nieznanymi, niebezpieczne strony) i przedstawiłem/am je osobom z mojego otoczenia (rodzina/znajomi/klasa/zastęp).	ochotniczka/ młodzik
**	W swobodny sposób porusza się po wybranym pakiecie biurowym (np. Word, Excel, PowerPoint). Zna i stosuje zasady kulturalnego zachowania się w sieci. Rozumie znaczenie nowoczesnych technologii i zagrożenia płynące z niewłaściwego ich wykorzystania.	

1.	<p>Korzystając z wybranego pakietu biurowego, wykonałem/am jedno z poniższych zadań:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Przygotowałem/am prezentację multimedialną na wybrany temat. – Przygotowałem/am dokument tekstowy z wykorzystaniem podstawowych możliwości edytora tekstu (wypunktowanie i numeracja, wyrównanie tekstu, formatowanie tekstu, podział na akapity, wstawianie obrazów, tabel i wykresów, edycja marginesów i układu strony, druk dwustronny). – Przygotowałem/am arkusz kalkulacyjny z wykorzystaniem funkcji takich jak: tabele, formatowanie warunkowe, wykresy oraz kilku prostych formuł takich jak sumowanie, liczenie warunkowe. 	
2.	Zapoznałem/am się z netykietą, czyli zbiorem zasad zachowania się w Internecie. Stosuję je podczas codziennego użytkowania sieci.	tropicielka/ wywiadowca
3.	Korzystam z komputera zarówno do spędzania wolnego czasu czy komunikacji ze znajomymi, jak i zdobywania wiedzy i umiejętności. Przygotowałem/am zestawienie, ile czasu poświęcam na korzystanie z komputera i w jakich celach. Jeśli ten czas był nieodpowiedni, wprowadziłem/am potrzebne zmiany.	
***	Posiada podstawowe umiejętności w zakresie obróbki graficznej zdjęć (np. przycinanie, zmiana rozmiaru) oraz rozszerzoną wiedzę z zakresu obsługi edytora tekstu. Podczas korzystania z sieci Internet zwraca szczególną uwagę na ochronę danych osobowych i praw autorskich.	
1.	Utworzyłem/am konto e-mailowe. Wykorzystuję podstawowe funkcje klienta pocztowego, m.in. ustawiłem/am podpis w wiadomości, przy wysyłaniu e-maili do wielu osób korzystam z opcji UDW.	pionierka/ odkrywca
2.	<p>Wykonałem/am co najmniej jedno z zadań:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Dokonałem/am edycji zdjęć (np. z wyjazdu drużyny) w programie do edycji grafiki rastrowej – naniesienie logo drużyny, wykadrowanie zdjęcia, korekcja błędów, zmiana jasności/ kontrastu/ nasycenia kolorów. Moje harcerskie projekty są zgodne z katalogiem identyfikacji wizualnej ZHP. – Przygotowałem/am dokumenty z wykorzystaniem zaawansowanych funkcji edytora tekstu (np. nagłówki i stopka, interlinia, zapis równania i symboli matematycznych, przypisy, kolumny, wstawianie komentarzy, opracowanie własnego stylu, korzystanie z tzw. twardej spacji i podziałów strony). 	samarytanki/ ćwik

3.	Podczas korzystania z sieci nie udostępniam swoich danych innym osobom lub portalom, jeśli nie ma uzasadnionej potrzeby. Zapoznałem/am się z zasadami ochrony moich danych i moimi prawami w sieci.	
4.	<p>Odpowiedzialnie korzystam z możliwości, które daje Internet, wykonałem/am jedno z poniższych zadań:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Poznałem/am zasady umożliwiające odróżnienie prawdziwych informacji od tzw. <i>fake newsów</i> i zaprezentowałem/am minimum 3 konkretne przykłady. – Szanuję prawa autorskie, poznałem/am rodzaje licencji, a w swoich pracach zawieram informacje o autorach i źródłach materiałów – zaprezentowałem/am minimum 3 przykłady. 	
****	Jest świadomym użytkownikiem/ świadomą użytkowniczką nowych technologii. Wykorzystuje je do wykonania projektu związanego z obszarem jego/jej zainteresowań.	
1.	Zainstalowałem/am i skonfigurowałem/am specjalistyczny program, który wykorzystuję w mojej pracy lub do realizacji moich zainteresowań.	
2.	Zrealizowałem/am samodzielnie lub w zespole dowolny projekt informatyczny, np. zaprojektowałem/am stronę WWW, opracowałem/am urządzenie korzystające z systemu wbudowanego, stworzyłem/am aplikację internetową lub mobilną.	
3.	Znam pojęcie hejtu i uczestniczyłem/am w projekcie/kampanii, która miała wpływ na ograniczenie tego zjawiska w sieci.	harcerka orla/ harcerz orli

ZŁOTA RĄCZKA

Wskazówki dla drużynowego: brak

	Idee i zadania kolejnych poziomów trudności	Powiązanie ze stopniem
*	Poradził/a sobie w prostych sytuacjach domowych. Używał/a podstawowych narzędzi do prac domowych (młotek, igła, śrubokręt, obcęgi, nóż).	
1.	Utrzymuję porządek w swoim pokoju.	ochotniczka/ młodzik
2.	Wykonałem/am za pomocą noża jedną z poniższych rzeczy z drewna lub kory: <ul style="list-style-type: none"> – użyteczny przedmiot do własnego pokoju lub harcówki, – prosty ekwipunek biwakowy, np. kubek, sztucce, – drewnianą ozdobę lub figurkę.	
3.	Mocno i estetycznie przyszyłem/am łatę lub naszywkę oraz guzik.	ochotniczka/ młodzik
4.	Wykonałem/am jedno z poniższych zadań: <ul style="list-style-type: none"> – Oczyszczyłem/am i sklepiłem/am lub zaimpregnowałem/am własne buty, np. wypastowałem/am stałą pastą skórzane powierzchnie. – Samodzielnie pod opieką dorosłych wymieniłem/am żarówkę z zachowaniem zasad bezpieczeństwa.	
**	Wykonał/a proste potrzebne dla domu prace manualne i techniczne.	
1.	Mam stały obowiązek domowy związany z obsługą urządzeń technicznych (np. pralka, zmywarka, odkurzacz) i wywiązuję się z niego.	tropicielka/ wywiadowca

2.	Potrafię posługiwać się śrubokrętem, wykonałem/am jedno z poniższych zadań: <ul style="list-style-type: none"> – Pomogłem/am skręcać meble. – Wymieniłem/am baterie w zabawce, która ma klapkę na baterie zamkniętą na śrubki. – Pod nadzorem osoby dorosłej rozkręciłem/am, wyczyściłem/am i skręciłem/am urządzenie, np. laptop. 	
3.	Wykonałem/am jedno z poniższych zadań: <ul style="list-style-type: none"> – Zbudowałem/am według schematu prosty obwód elektryczny z użyciem połączeń lutowanych. – Zainstalowałem/am lub wymieniłem/am gniazdko elektryczne lub włącznik światła z zachowaniem zasad bezpieczeństwa i pod nadzorem. – W obecności dorosłych samodzielnie złożyłem/am mebel na podstawie dołączonej instrukcji. 	
4.	Używając materiałów pochodzących z recyklingu, uszyłem/am jedną z poniższych rzeczy: <ul style="list-style-type: none"> – element ubioru lub akcesorium, z którego później korzystałem/am, np. torba na zakupy, pokrowiec na tablet/telefon, worek na WF, – zabawkę. 	
*** Wykonał/a zaawansowane prace manualne i techniczne przydatne w domu.		
1.	Rzetelnie wykonuję swoje obowiązki domowe. Zdobyłem/am nową umiejętność przydatną w gospodarstwie domowym (np. umiejętność obsługi pralki, zmywarki, odkurzacza).	pionierka/ odkrywca
2.	Wykonałem/am jedno z poniższych zadań: <ul style="list-style-type: none"> – Zbudowałem/am z własnoręcznie docinanych elementów drewnianą konstrukcję z użyciem wkrętów i gwoździ (np. regał do piwnicy, skrzynię z wiekiem). – Zbudowałem/am z własnoręcznie docinanych elementów drewnianą konstrukcję z drewna naturalnego bez użycia wkrętów, gwoździ i innych metalowych elementów (np. obozową tablicę ogłoszeń, stanowisko ppoż., regał do namiotu). 	
3.	Wykonałem/am jedno z poniższych zadań: <ul style="list-style-type: none"> – Zakonserwowałem/am (zabezpieczyłem przed szybszym zużyciem/zniszczeniem) jeden ze swoich sprzętów, który używam na co dzień. – Zakonserwowałem/am swój rower na zimę lub dokonałem/am prostej naprawy (np. nasmarowanie łańcucha, zmiana opony, naklejenie łąty na dętkę). 	

4.	Wykonałem/am jedno z poniższych zadań: <ul style="list-style-type: none"> – Dokonałem/am modyfikacji krawieckiej ubioru, który następnie normalnie nosiłem/am (np. skrócenie nogawki spodni, zwężenie bluzki/koszuli). – Samodzielnie przytwierdziłem/łam do murowanej ściany np. półkę lub obraz, nawiercając otwory i prawidłowo stosując kotek. 	
5.	Wykonałem/am przedmiot użyteczny w działaniach drużyny lub szczepu.	samarytanka/ ćwik
****	Wykonał/a zaawansowane prace manualne i techniczne, używając potrzebnych narzędzi i elektronarzędzi. Naprawił/a urządzenie domowe.	
1.	Wykonałem/am jedno z poniższych zadań: <ul style="list-style-type: none"> – Zaprojektowałem/am i wykonałem/am drewnianą konstrukcję pionierską z drewna naturalnego utrzymującą ciężar kilku osób (np. wartownię obozową, pomost kąpielowy) bez użycia wkrętów, gwoździ i innych metalowych elementów. – Zaprojektowałem/am i wykonałem/am z surowych materiałów solidny i estetyczny mebel (np. stolik, regał na wymiar z półkami, ławkę do harcówki) wykorzystywany następnie w domu/mieszkanie/harcówce. – Zaprojektowałem/am i wykonałem/am metalową konstrukcję, wykorzystując połączenia śrubowe i spawane (np. metalowy stolik, stojak na sztandar, wyspecjalizowane narzędzie do warsztatu, stojak na rower do komórki na zimę). 	
2.	Korzystając ze wskazówek fachowca, samodzielnie naprawiłem/am niesprawne urządzenie domowe (np. zmywarkę, odkurzacz), pamiętając o tym, by nie utracić gwarancji producenta.	
3.	Zaprojektowałem/am i uszyłem/am solidny i estetyczny element ubioru (bluzkę, spodnie, spódnicę) lub akcesorium (torbę, plecak itp.), które następnie wykorzystywałem/am w codziennym życiu.	

SKAUT/ SKAUTKA

Wskazówki dla drużynowego: brak

	Idee i zadania kolejnych poziomów trudności	Powiązanie ze stopniem
*	Odkrył/a zwyczaje i obrzędy własnej drużyny, poznał/a na poziomie podstawowym tożsamość ruchu harcerskiego.	
1.	Noszę mundur zgodny z regulaminem obowiązującym w ZHP.	ochotniczka/ młodzik
2.	Poznałem/am najważniejsze tradycje i obrzędy swojej drużyny. Potrafię stanąć w postawie zasadniczej i swobodnej oraz ustawić się w szeregu. Wykazałem/am się tą wiedzą i umiejętnościami, uczestnicząc w obrzędach i apelu drużyny.	ochotniczka/ młodzik
3.	Mam śpiewnik harcerski. Zaśpiewałem/am przynajmniej 10 piosenek harcerskich.	
4.	Wiem, jak oznacza się funkcje pełnione w zastępie, drużynie, szczepie. Odnalazłem/am kilku funkcyjnych, dowiedziałem/am się, czym się zajmują, i zrobiłem/am zdjęcia ich sznurów.	
**	Odkrył/a harcerstwo poza własną drużyną, poznał/a miejsce swojej drużyny w ZHP i ruchu harcerskim.	
1.	Dowiedziałem/am się, jakie inne organizacje harcerskie, poza ZHP, działają w Polsce. Nawiązałem/am kontakt z członkiem jednej z nich i poznałem/am kilka różnic między naszymi organizacjami, opowiedziałem/am o tym zastępowi.	
2.	Opowiedziałem/am osobie spoza ZHP (np. koledze, członkowi rodziny) o tym, kto, kiedy i z jakiego powodu utworzył skauting i harcerstwo.	

3.	Udokumentowałem/am w kronice drużyny (lub na stronie internetowej, lub fanpage'u) jedno z wydarzeń z jej życia.	tropicielka/ wywiadowca
4.	Znam nazwy stopni harcerskich i instruktorskich oraz sposób ich oznaczania na mundurze. Kilka razy zameldowałem/am się, używając odpowiednich nazw stopni.	tropicielka/ wywiadowca
***	Pielęgnuje tożsamość własnej drużyny, świadomie odkrywa tożsamość ruchu harcerskiego.	
1.	Odwiedziłem/am jedno z miejsc związanych z ważnymi dla harcerstwa wydarzeniami.	pionierka/ odkrywca
2.	Poznałem/am życiorysy 8 osób zasłużonych dla rozwoju ruchu harcerskiego. O dwóch spośród nich opowiedziałem/am podczas zbiórki zastępu lub drużyny.	pionierka/ odkrywca
3.	Przeczytałem/am minimum jedną książkę o tematyce harcerskiej (poza tymi o historii harcerstwa).	
4.	Spotkałem/am członka władz mojego hufca. Dowiedziałem/am się, jak oznacza się funkcje w hufcu, chorągwi i władzach naczelnych ZHP i jakie są zadania tych poziomów organizacji.	samarytanka/ ćwik
5.	Przeczytałem/am przynajmniej jedną książkę, która pogłębiła moją wiedzę o dziejach ruchu harcerskiego lub skautowego. Zaprezentowałem/am innym (w zastępie, drużynie) wybrane zagadnienie i znaczącą postać.	samarytanka/ ćwik
****	Współtworzył/a tożsamość własnej drużyny i pielęgnował/a spuściznę ruchu harcerskiego, jest jego ambasadorem/ambasadorką.	
1.	Przekazałem/am w ciekawej formie młodszym członkom mojego środowiska harcerskiego wiedzę o jego tradycjach.	harcerka orla/ harcerz orli
2.	Utrwaliłem/am historię harcerstwa na obszarze swojej gminy lub powiatu, np. udokumentowałem/am życiorys zasłużonego instruktora lub ważne dla harcerzy wydarzenie. Upowszechniłem/am efekt swojej pracy.	
3.	Wiem, jak są podejmowane najważniejsze decyzje dotyczące ZHP, spotkałem/am się z delegatem/ byłem delegatem na Zjazd ZHP swojego hufca lub okręgu hufców,	

dowiedziałem/łam się, jak przebiega taki zjazd, o czym może decydować i jakie są procedury.	
---	--